

kapitola 6

Děvče, zaveď mě
do kovárny.
Musím spravit kolo

1912–1914

Cyklistický profesionál Eugène Christophe, řečený Cri-Cri, je vyučeným zámečníkem. Je také velmi metodickým mužem. O každém závodě si sepisuje pečlivé poznámky, i každou fotografii má na rubu popsanou. A co teprve pořádek u něj doma. Vše musí být přesně na svém místě. Puntičkář, řekli byste...

Na hotelu si večer před startem skládá výstroj jako hasič, aby po probuzení neztrácel čas hledáním oblečení a další výbavy.

Zároveň tento puntičkář platí za extrémistu. Za muže, kterého nic, ale vůbec nic nezlomí.

Už při italském jarním závodě Milán – San Remo 1910 se začíná rodit legenda jménem Christophe.

Do San Rema se vydává poprvé, trať nezná. Jen přítel Garrigou ho varuje: „Nejtěžší bude průsmyk Turchino.“ Manažer jejich stáje Alphonse Baugé nepřináší dobré zprávy: „Na Turchinu vás čeká sních.“

Silnice jsou blátivé a namrzlé, potácejí se ve vyjetých kolejkách. Záhy přibudou tající sních a ledový vítr. V serpentínách na Turchinu je Christophovi natolik zle, že musí slézt z kola. Sám si o tom později napíše: „Moje prsty byly neohebné, chodidla necitlivá, nohy tuhé. Měl jsem zimnici, celý se třásl. Zastavil jsem a pokusil se pobíhat, aby se mi rozproudil krevní oběh. Bylo zataženo, vítr dělal velký hluk. Nasedl jsem opět na kolo a dostal se na vrchol průsmyku. Tam mi komisař řekl, že jsem šest minut za lídrem závodu van Hauwaertem. Toho jsem potom minul při výjezdu z tunelu. Stál tam v pláštěnce vedle kola.“

Za tunelem leží na silnici až 20 centimetrů sněhu! Každou chvíli musí Christophe slézt a tlačit kolo. Přemohou ho žaludeční křeče, zhroutí se na kraj silnice. „Umrzal jsem. Jediné, co jsem dokázal, bylo trochu pohybovat hlavou zleva doprava a zprava doleva.“

Vtom opodál uvidí stavení. Spása? Jenže není schopný k němu dojít. Odmítá si připustit hrozící nebezpečí. „Musím dojet do San Rema, musím, musím... Kdybych vyhrál, dali by mi dvojnásobek gáže, navíc 300 franků prémie, tak výhodnou smlouvu mám,“ pořád si přemílá.

Naštěstí u něj zastaví italsky hovořící muž. Christophe umí jen pár slov italsky, říká tedy „casa“, dům, a ukáže na stavení. Muž pochopí a odvede ho dovnitř. Tam ho domácí svlékne a zabalí do deky.

„Aqua caldo“ zamumlá Christophe. Horká voda. Ukazuje však na lahev rumu. Když se rozehřeje, zacvičí si. Do těla se mu začíná vracet cit. Chce jet dál.

„Ani nápad,“ protestuje jeho zachránce. Vždyť venku začal znovu padat sních! Vzápětí do domu dorážejí i van Hauwaert a Christophův týmový kolega Ernest Paul, tak zmrzlí, že si dávají ruce do ohně v krbu.

Tak o kolik jsem zhubl?
Cyklista v cíli Tour 1912.

Předchozí dvoustrana
Opět v Alpách. Etapa
z Grenoblu do Nice.

Cri-Cri. Eugène Christophe, pantičkář, extrémista a symbol předválečné Tour.

Pobudou tam dalších 25 minut. Christophe okny sleduje, jak mezitím projeli kolem čtyři cyklisté. Rozhodne se pokračovat.

„Ty jsi blázen,“ říká Paul.

Ani domácí nesouhlasí.

Obelže je tedy tvrzením, že dojde do San Rema vlakem. Nasedá na kolo a postupně mívá Italy Cocchiho, Pavesiho, Gannu i Albinho. Opět vede. Po dvanácti a půl hodinách utrpení vítězí největším rozdílem v historii závodu, o půl hodiny před Giovannim Cocchim. Ze 63 startujících dokončují jen čtyři.

Trvá měsíc, než se v nemocnici zotaví z omrzlin na rukách a následků prochladnutí celého těla. Trvá další dva roky, než se plně uzdraví.

Připraveni. Na startu etapy Tour 1913.

Pak při Tour 1912 exceluje v etapě z Chamonix do Grenoble. Jeho 315 kilometrů trvajícím sálovým únikem zůstane nejdelším v historii závodu.

Ve Vogézách a Alpách vyhrává s převahou tři etapy v řadě, ale k čemu mu velký náskok v cíli každé etapy je? Stále platný bodovací systém zohledňuje pro celkovou klasifikaci jen umístění v etapě, nikoliv čas. Christoph znevýhodňuje a nahrává naopak Odilu Defrayovi.

Čtyřicetiletý Belgičan původně ani neměl být v sestavě stáje Alcyon. Po jeho triumfu v závodu Kolem Belgie si však Defrayovu nominaci vynutil belgický obchodní zástupce firmy Alcyon. Jeho úkol zněl: Budeš pomáhat Garrigouovi, aby obhájil titul. Což zprvu také dělal. Brzy však šéf stáje Alcyon dospěl k názoru: Defraye má jasně lepší formu. Na týmové poradě tedy oznámil: „Bude jedničkou týmu. Ode teď jedeme na něj.“

Co ztrácí v horách, nabírá za kolektivní pomoci dalších Belgičanů na rovinách a ve spurtech, bodově uniká Christophovi. Před 9. etapou však má pouhé dva body náskoku před jiným Francouzem, Octavem Lapizem.

„Všichni pomáhají Defrayovi!“ stěžuje si neustále Lapize. „Každý Belgičan, ať už je z jakéhokoliv týmu.“

Když mu Defraye ujíždí v Pyrenejích, Lapize na protest zastavuje a z Tour odstupuje: „Nebo snad očekáváte, že budu v takových podmínkách bojovat dál?“ Do další etapy nenastoupí ani nikdo další z jeho týmu La Française.

Sám sobě mechanikem.
Ital Vincenzo Borgarello
opravuje píchlou duši.

Christophe, závodící za stáj Armor, pokračuje. Kdyby se sčítal prostý čas, rval by se před poslední etapou s Defrayem o titul. Jenže takhle ví, že už nemá naději bodově jej dostihnout. Znechucen nechává na závěrečném úseku do Paříže ujet čelní skupinu.

Odile Defraye se stává prvním belgickým šampionem Tour.

Francouzi jsou poraženi.

Tak tohle se našim inzerentům a čtenářům líbit nebude. Prodláme na tom, vždyť z Belgie u nás nikdo neinzeruje, přemítá Desgrange. Pravidlo, podle něž vteřina náskoku před druhým v cíli platí stejně jako hodina, francouzským cyklistům zjevně nevyhovuje...

Proto Desgrange nechává pohřbít bodovací systém, který kdysi sám stvořil. Od roku 1913 se vrací k prostému sčítání časů z jednotlivých etap.

Tour 1913 je delší než všechny před ní: 5388 kilometrů v 15 dlouhých etapách, mezi nimi celkem 14 volných dnů. Poprvé putují cyklisté kolem Francie proti směru hodinových ručiček. Christophe, nyní už

Christophe se řítí
z kopce. Zatím
ještě na kole.

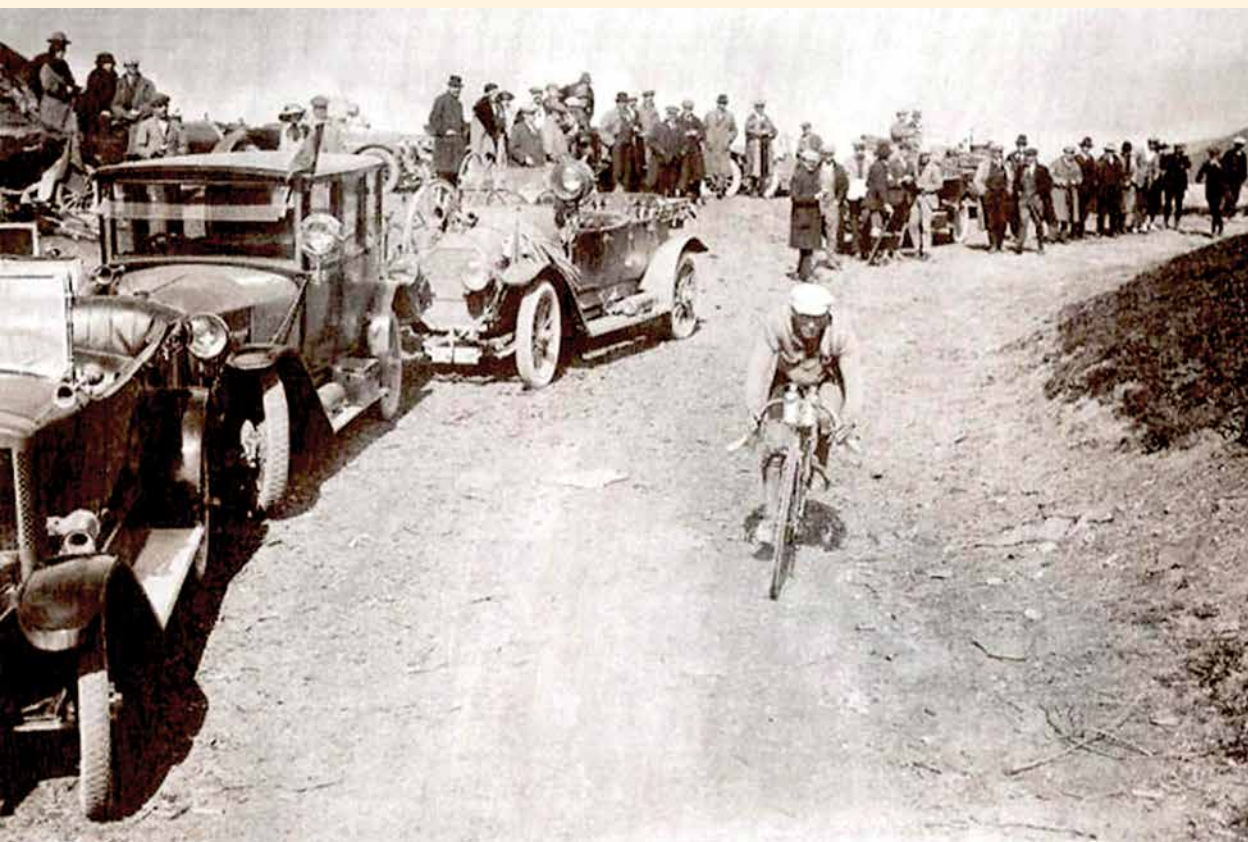
v dresu Peugeotu, prahne po odvetě. Před Pyrenejemi je druhý o čtyři minuty za Defrayem. Ve tři v noci vyrážejí z Bayonne k tradiční královské etapě přes Aubisque, Tourmalet, Aspin a Peyresourde. Den, kdy se rozhodl zničit Defrayeho. A daří se mu to. V Oloron-Ste-Marie jeho sok, omezený bolavým stehenním svaem, zaostává o 11 minut. V Eaux Bonnes o 14. V Argeles o hodinu! A v Bareges, na úpatí Tourmaletu, Defraye vzdává.

Takřka všechny soupeře už Christophe odrovnal, jen další Belgičan Philippe Thys supí o pár stovek metrů před ním. Jenže ten je v celkové klasifikaci o tolik minut zpět, že není hrozbou.

Christophe se cítí skvěle. Polní stezky na Tourmalet mu nečiní potíže. Na vrcholu průsmyku zastavuje a odmontuje zadní kolo, aby mohl nasadit větší převod. Přehazovačky jsou stále jen hudbou budoucnosti. Christophe i ostatní však mohou používat takzvané dvojrychlostní bicykly. Ty mají náboj se závity na obou stranách zadního kola, na ně jsou namontované pastorky s rozdílnými počty zubů. Když závodník potřebuje změnit převod, musí kolo demontovat, otočit ve vidlici, vystředit, dotáhnout a pak teprve pokračuje dál.

Na Tourmaletu má Christophe při propočtu celkové klasifikace 18minutovou převahu na průběžně druhého Thyse. Plnou rychlostí uhání po dřevorubeckých cestách do údolí, má radost, dokonce si zpívá.

Najednou se to stane. Problém. Co problém. Průšvih.

Později do deníku napíše: „Deset kilometrů před Ste-Marie-de-Campan jsem cítil, že cosi špatného se děje s mými říditky. Už jsem nemohl kolo řídit, manévrovat. Zabrzdil jsem a slezl. Pak koukám: Moje vidlice je zlomena.“

Umí coby zámečnick spravit všelicos. Jenže co svede se zlomenou vidlicí?

Je sám. Odšroubuje přední kolo, popadne ho do levé ruky a pravou si přidržuje přes rameno rám. Tak pokračuje ve své pouti. Velcí soupeři, které předtím při stoupaní nechal daleko za sebou, jej dostihují. Brečí zlostí. Jeho přítel Petit-Breton projíždí kolem a křičí: „Ach Cri-Cri, ty chudáku.“

Svahy mezi serpentinami sjíždí po zadku, aby si zkrátil cestu, hledá stezky pro ovce. Deset kilometrů se plahočí s kolem na ramenou, než konečně dorazí do Ste-Marie-de-Campan. Na kraji vesnice potkává mladou dívku.

„Kde je tu kovárna?“

„Na opačném konci vesnice. Kovářem je monsieur Lecomte.“

„Zaveď mě tam, prosím.“

Kalhoty a trikot má Christophe na cucky, jen divoké oči svítí ze zabláceného obličej. Překročí práh kovárny. Traťoví komisaři, informovaní o jeho nehodě, už tu na něj čekají. Necháávají kovárnu zavřít, aby se sem nenahrnula celá vesnice.

„Spravím vám tu vidlici,“ nabízí kovář Lecomte, funkcionáři to však nepovolí. Opět ta stará písnička. Jakákoliv pomoc je zakázána. Lecomte mu alespoň radí, zatímco Christophe buší kladivem na kovadlině do vidlice. Potřebuje k tomu obě ruce. Jak má zároveň obsluhovat měchy, aby udržel plamen vysoký? Požádá o to sedmiletého chlapce Corniho, který tajně prolezl dovnitř.

Jeden z komisařů, unavený a hladový, žádá vesničany o něco k snědku. Naštvaný Christophe se na něj otočí: „Jezte tu uhlí. Já jsem váš vězeň a vy moji žalárnici.“

Konečně vidlice zase drží pohromadě. Nasadí přední kolo, chystá se opustit kovárnu. Komisař mu oznamuje: „Dobrá práce. Ale ten kluk vám šlapal měchy, to je cizí pomoc. Dostanete sankci 10 minut.“

Christophe si odplivne do ohně a mezi zuby procedí neslušná slova. Celá záchranná akce i s pochodem z Tourmaletu mu už tak zabrala skoro čtyři hodiny. Zeptá se, kolik zbývá času, aby v cíli etapy stihl časový limit. Čtyři hodiny, dozvídá se. Naplní si kapsy chlebem a vyšlape další dvě hory. Stihne to. Stále ještě toho dne porazí 15 cyklistů. Sen o titulu z Tour je však přerván v nejlepším. Na čemž nic nemění skutečnost, že mu organizátoři po protestech veřejnosti sníží trest na 3 minuty.

Vedení firmy Peugeot rozhlásí, že vidlici zlomil při střetu s autem. Přiznat, že jejich kolo bylo nekvalitní? To tedy ne! Dokonce zakážou Christophovi o zlomené vidlici mluvit. Ovšem zpráva o jeho smůle i hrdinství se rychle šíří. Le Vieux Gaulois. Starý Gal. Taková je jeho nová přezdívka.

V roli kováře. Christophe spravuje vidlici.

Galibier. François Faber a Gustave Garrigou na alpském obru.

V konečném pořadí Tour 1913 skončí sedmý. Přesto bude díky dobrodružství z Tourmaletu populárnější než všichni vítězové této doby.

Zvlášť když jsou to zas a znovu Belgičané...

Christophova smůla přihrává vedení Marcelu Buyssemu, jenže na toho čeká v 9. etapě do Nice podobná příhoda. Láme říditka, s kolem na ramenu jde do nejbližšího města. Tam přijímá cizí pomoc při opravě a s ní i penalizaci půl hodiny, celkově však ztrácí hodiny tři.

Novým lídrem je 23letý Philippe Thys. Rodákovi z Anderlechtu poté Desgrange říká: „Vem si barevný dres, ať mají diváci jasno, kdo vede.“

Belgičan odmítá: „Ne! Neudělám ze sebe zářivý terč pro soupeře.“

V oficiálních publikacích Tour nikdy nebude veden jako první muž ve žlutém trikotu. Žádná taková jeho fotografie ani neexistuje, oficiální

Philippe Thys. Lídři byli prokletí, on vyhrál.

archiv se ztratil. Historické prameny se však rozcházejí. Sám Thys mnohem později tvrdí, že poté, co Desgrange zatlačil na jeho manažera, si ten podivný žlutý dres musel navléknout...

Před předposlední etapou se souboj o titul zužuje na Thyse a Petit-Bretona. Když Petit-Breton padá a kvůli zranění kolene vzdává, je rozhodnuto. Nebo ne? Vzápětí padá po srážce s motorkou i Thys, leží na silnici v bezvědomí. Jsou snad lídři závodu letos prokletí? Skončí i Thys? Ne! Zmátoří se, za pomoci kolegy opraví bicykl. Penalizace 10 minut následuje. Přesto v pařížském cíli uhájí náskok 8:37 minuty před druhým Garrigouem.

O rok později, na Tour 1914, už dominuje Thys od první etapy. Před čtrnáctou do Dunkerquu vede o 31:50 minuty před novým francouzským objevem Henrim Pélissierem, talentovaným, ale také arrogantním Thysovým týmovým kolegou v Peugeotu. Pélissier ve stáji neuznává Thysovu nedotknutelnost a útočí, ale obhájce titulu se jej usilovně drží. Jenže přichází Belgičanův defekt a mechanické potíže. Thys vzpomíná na Christopha a jeho loňskou kalvárii na Tourmaletu. Budu raději riskovat penalizaci, rozhodne se a v obchodě si kupuje nové kolo. Dostává přijatelný třicetiminutový trest a v cíli uhájí dvouminutový náskok, který mu zajistí druhou pařížskou korunovaci.

Christophe není toho léta ve své kůži, ztrácí v Pyrenejích i Alpách, končí jedenáctý. Podivuhodný příběh největšího smolaře v historii Tour tím zdaleka nekončí a bude i nadále poutavý – jenže až za pět let.

Teď je všechny pohlcuje úplně jiná bitva, nesčetněkrát tragičtější.

Právě v den, kdy Tour 1914 startovala, spáchal radikální srbský student Gavrilo Princip v Sarajevu atentát na rakouského arcivévodu Ferdinanda. Osm dní poté, co Thys projíždí vítězně pařížským cílem, německá armáda obsazuje neutrální Belgii a vyhláší válku Francii.

Philippe Thys se hlásí u francouzského letectva.

Eugène Christophe narukuje do cyklistického batalionu.

Oba přežijí.

Oni jsou ti šťastnější.

- 1912** Tragédie Titaniku. Po nárazu do ledovce zahyne 1503 osob
- 1913** Hollywood se stává filmovou metropolí Ameriky
- 1913** Firma Ford zavádí pásovou výrobu
- 1913** Letec Roland Garros jako první překonává Středozemní moře
- 1912** Nové Mexiko a Arizona jsou připojeny ke Spojeným státům
- 1914** Americký prezident Woodrow Wilson vyhláší 14. květen za Den matek
- 1914** Rakousko vypovídá 28. července válku Srbsku, začíná první světová válka